

Running head: DETERMINANTENONDERZOEK NAAR HOUDING STUDENTEN
LACHGASGEBRUIK

**Ballonnetje doen?
Een Kwalitatief Determinantenonderzoek naar de Houding van Utrechtse Studenten ten
aanzien van Recreatief Lachgasgebruik**

Keywords: Laughing gas; Intervention; ASE-model; Transtheoretical Model of Change

Bachelor thesis pedagogische wetenschappen (200600042)

Universiteit Utrecht

Studenten: Vera Cup & ...

Studentnummers: 6128394 & ...

Opleiding: Liberal Arts and Sciences & ...

Begeleider: Dr. Paul Baar

Projectgroep: 10.A

Tweede beoordelaar: Dr. Esther Rutten

Datum: 26-06-2020

Dankwoord

Afgelopen vijf maanden hebben wij hard gewerkt aan deze thesis. Dit gebeurde onder bijzondere omstandigheden. In deze periode van corona konden wij elkaar niet zien en hebben wij via de telefoon deze thesis tot een mooi eindresultaat gebracht. Dit hadden wij niet gekund zonder de hulp van een aantal mensen.

Allereerst willen wij onze thesisbegeleider Dr. Paul Baar bedanken. U bood ons flexibiliteit en fijne feedback. Wij konden met al onze vragen bij u terecht en u was altijd bereid om extra toelichting te geven wanneer nodig. Dat heeft onze thesis naar een hoger level getild.

Daarnaast willen wij Elske en Laura van LOS bedanken, jullie hebben ons de mogelijkheid en het vertrouwen gegeven om onderzoek uit te voeren ten behoeve van jullie voorlichting. Daardoor konden wij de maatschappelijke relevantie van onze thesis vergroten.

Wij willen ook alle studenten bedanken die onze vragenlijst hebben ingevuld en daarnaast ook alle respondenten die, ondanks de bijzondere omstandigheden, mee wilden doen met een interview en tijd voor ons hebben vrijgemaakt.

Als laatste willen wij elkaar bedanken voor de fijne samenwerking en de gezelligheid.

Bedankt allemaal.

Vera Cup & ...

Utrecht, 26-6-2020

Abstract

Recreational use of laughing gas is gaining popularity among young people in the Netherlands. This drug is unjustly seen as harmless, since recreational use can have serious consequences. Little research has been conducted into laughing gas and the behavioural intention of the youth. The educational project LOS wants to improve their education for UU students with regards to laughing gas. The aim of this study was twofold. Firstly, identifying the behavioural determinants which play a role in forming the behavioural intention of students with regards to laughing gas. Secondly, formulating implications for further development of the education of LOS. For this analysis, the stages of the Transtheoretical model of change (TTM) were integrated within the Attitude–Social influence–self-Efficacy (ASE) Model. Data was collected through questionnaires and seventeen semi-structured interviews, among six users, four ex-users and seven non-users. The data were analyzed using a systematic and inductive method. Results of this exploratory study showed that respondents did not regard laughing gas as something worth mentioning (attitude). Respondents also experienced a similarly indifferent stance among their friends (social influence). This stance of students and their friends seemed to be related to the idea that sporadic use of laughing gas is not harmful (self-efficacy). Another insightful result showed that students from Utrecht that use laughing gas only do this occasionally. Using the results of this study, implications were formulated for further development of the education on laughing gas of LOS, both for specific motivational stages and universal education. It seems important to focus on increasing the risk perception, especially for the group that uses laughing gas. While increasing skills that make people more resilient to peer pressure seemed important for all the participants.

Keywords: *Laughing gas; Intervention; ASE-model; Transtheoretical Model of Change*

Ballonnetje doen? Een Kwalitatief Determinantenonderzoek naar de Houding van Utrechtse Studenten ten aanzien van Recreatief Lachgasgebruik

Steeds meer mensen gebruiken lachgas, een roesmiddel dat sinds de jaren 90 zijn intrede in het uitgaansleven heeft gemaakt en zich de laatste jaren steeds verder heeft verspreid. In 2019 gaf 14,6% van de 20-24-jarigen aan dat jaar lachgas te hebben gebruikt (Van Laar et al., 2019).

Het gebruik, bezit en handel van lachgas is op dit moment legaal (Rijksoverheid, 2019). Lachgas veroorzaakt een hallucinerend en trippend effect en kan leiden tot euforische gevoelens en lachbuien. Deze positieve effecten zijn stimulerend voor gebruik (Van Amsterdam, Nabben, & Van den Brink, 2015; Voogt & Van Pelt, 2019). Daarnaast zijn de laagdrempeligheid van deze drug en het onschuldige imago ook belangrijke stimulerende factoren voor gebruik (Luijk & Nijkamp, 2019; Nabben et al., 2017).

Lachgas is echter niet zo onschuldig als dat het lijkt (Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs [CAM], 2019). Bij veelvuldig en onzorgvuldig gebruik nemen de gezondheidsrisico's toe. Naast hoofdpijn, concentratiestoornissen en verwarring, kan lachgas neurologische stoornissen en verlamming veroorzaken (Garakani et al., 2016; Glijn et al., 2017; Keddie et al., 2018; Monshouwer, Van der Pol, Drost & Van Laar, 2016; Van Amsterdam et al., 2015; Voogt & Van Pelt, 2019). Ook is het jaarlijks aantal verkeersincidenten waarbij lachgas in het spel was tussen 2016 en 2019 gestegen van 60 naar 960 incidenten (van der Woude, 2019).

Om het recreatief gebruik te verminderen doet staatssecretaris Blokhuis een wetsvoorstel om lachgas vanaf 1 januari 2021 toe te voegen aan de opiumlijst, waardoor bezit en handel verboden wordt (Rijksoverheid, 2019). Daarnaast roept het RIVM op om het geringe onderzoek dat al is gedaan naar lachgas aan te vullen en om voorlichting te intensiveren (CAM, 2019).

Een voorlichtingsproject dat zich richt op onder andere lachgas is LOS. LOS is een samenwerkingsproject tussen Sense en Jellinek dat door middel van *peer education* voorlichting geeft aan Utrechtse HBO- en universiteitsstudenten (Jellinek, 2016). Hierbij gaan studenten in gesprek met andere studenten over seksualiteit en middelengebruik. Dit doen zij zowel op individueel niveau als op groepsniveau.

Het doel van deze studie was tweezijdig. Allereerst het identificeren van de gedragsdeterminanten die een rol spelen bij het bepalen van de houding van Utrechtse studenten ten aanzien van lachgasgebruik. Ten tweede het formuleren van implicaties aan de hand van de gevonden resultaten voor het doorontwikkelen van de voorlichting van LOS. Door middel van

een determinantenanalyse zal inzicht worden verkregen in de belangrijkheid en veranderbaarheid van de factoren van de gedragsdeterminanten die de gewenste gedragsverandering teweeg kunnen brengen en het (al bestaande) gewenste gedrag kunnen behouden (Bartholomew et al., 2016; Lechner, Kremers, Meertens & Vries, 2017). Het gewenste gedrag dat hier wordt bedoeld is het niet recreatief gebruiken van lachgas. De beoogde gedragsverandering is het stoppen met recreatief lachgasgebruik door Utrechtse studenten.

Dit onderzoek bouwt voort op het geringe bestaande onderzoek over lachgasgebruik onder jongeren. Nabben et al. (2017) geven inzicht in lachgasgebruik onder jongeren tussen de 12 en 24 jaar op middelbare scholen en MBO's en richtlijnen voor voorlichting. Dit huidige onderzoek gaat specifiek in op de houding van HBO- en WO-studenten ten aanzien van lachgasgebruik. Dit is relevant, omdat uit onderzoek is gebleken dat met name hoogopgeleiden lachgas gebruiken (Van Laar et al., 2019).

De houding ten aanzien van bepaald gedrag wordt volgens het ASE-model beïnvloed door drie gedragsdeterminanten in combinatie met externe factoren (Lechner et al., 2017). De drie gedragsdeterminanten zijn: attitude, sociale omgeving en eigen-effectiviteit. Attitude beschrijft de opvattingen van een persoon over een bepaald onderwerp (Lechner et al., 2017). De sociale omgeving betreft de invloed van de houding en het gedrag van anderen (Lechner et al., 2017; Malmberg et al., 2010). Eigen-effectiviteit gaat over de inschatting van de eigen vaardigheden en mogelijkheden om bepaald gedrag uit te voeren (Rodríguez-Calvillo, Lana, Cueto, Markham, & López, 2011). De externe factoren voor lachgasgebruik zijn niet bekend. Er wordt verwacht dat zowel risicofactoren, protectieve factoren als barrières een rol zullen spelen.

Om inzicht te krijgen in welke factoren van de gedragsdeterminanten beïnvloed kunnen worden om het gewenste gedrag te stimuleren, wordt er gebruik gemaakt van het *Transtheoretical Model of Change* (TTM), dat wordt geïntegreerd in het ASE-model (Kloek, Van Lenthe, Van Nierop, Schrijvers & Mackenbach, 2006; Lechner et al., 2017; Prochaska, Redding & Evers, 2015). Gedragsverandering wordt door het TTM beschreven als een proces bestaande uit verschillende stadia, waarin mensen anders omgaan met verandering en hierdoor verschillend reageren op een interventie (Prochaska et al., 2015).

Om de voorlichting aan te laten sluiten bij de verschillende motivationele stadia waarin de Utrechtse studenten zich bevinden wordt er in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen gebruikers, ex-gebruikers en niet-gebruikers. Een lachgasgebruiker bevindt zich in de

‘precontemplation stage’, waarin er geen intentie is om het gedrag binnen aanzienlijke tijd te veranderen. Een ex-gebruiker bevindt zich in de ‘action stage’, waarin gedrag recentelijk is veranderd of de ‘maintenance stage’, waarin gedragsverandering tenminste zes maanden is volgehouden. Een niet-gebruiker heeft nooit lachgas gebruikt en bevindt zich daarom in geen van de stadia (Prochaska et al., 2015).

Naar aanleiding van de resultaten van eerder onderzoek (Nabben et al., 2017) wordt verwacht dat alle drie de determinanten uit het ASE-model een rol zullen spelen bij het bepalen van de houding van de gebruikers, ex-gebruikers en niet-gebruikers. Het bleek dat sociale media (attitude), positief ervaren effecten (attitude), vrienden (sociale omgeving) en de laagdrempeligheid van lachgas (attitude en eigen-effectiviteit) redenen zijn om te gebruiken. Niet-gebruikers gaven aan niet te gebruiken vanwege de veronderstelde gezondheidsrisico’s (attitude), een negatieve houding ten aanzien van drugs (attitude) of doordat het niet mocht van hun ouders (sociale omgeving). Ex-gebruikers noemde met name de gezondheidsrisico’s (attitude) en de ervaren ongewenste effecten van lachgasgebruik (attitude) als redenen om te stoppen (Nabben et al., 2017). Verwacht wordt dat de bovengenoemde factoren ook van toepassing zijn op de Utrechtse studenten.

Voor het doorontwikkelen van de voorlichting van LOS is het belangrijk om te identificeren wat de houding ten aanzien van lachgas is van de Utrechtse studenten in de verschillende motivationele stadia, welke gedragsdeterminanten hierin een rol spelen en hoe deze mogelijk beïnvloed kunnen worden. Hierdoor kan de voorlichting beter worden aangesloten op de houding van Utrechtse studenten. Dit vergroot de kans om effectief de gewenste gedragsverandering teweeg te brengen en gewenst gedrag te behouden (Prochaska et al., 2015).

Methode

Type onderzoek

Gekozen is om de houding van Utrechtse studenten ten aanzien van lachgasgebruik te onderzoeken aan de hand van een determinantenanalyse. Hiermee kon inzicht worden verkregen in de factoren die het gedrag bepalen (Lechner et al., 2017). Door de determinantenanalyse op kwalitatieve wijze uit te voeren kon er een uitgebreid en diepgaand inzicht worden verkregen in waarom mensen doen wat ze doen en hoe ze hier betekenis aan geven. Het is een manier om een verklarende weergave te creëren van een fenomeen, zoals het gebruik van lachgas door studenten (Boeije, 2014).

Tijdens het uitvoeren van dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de grounded theory, een inductieve onderzoeksmethode. Hierbij geven de resultaten uit de analyse richting voor de volgende dataverzameling, die vervolgens dient voor het controleren van de tot dan toe gevonden resultaten. Het doel van deze methode is het formuleren van implicaties die gebaseerd zijn op de data die via de respondenten is verkregen (Glaser & Strauss, 1999; Silverman, 2015).

Respondenten

De onderzoekspopulatie werd afgestemd op de doelgroep van de voorlichting van LOS, namelijk Utrechtse HBO- en universitaire studenten. Door middel van een selecte steekproef hebben in totaal 82 studenten de vragenlijst volledig ingevuld. Daarvan gaven 48 studenten aan sinds januari 2019 niet te hebben gebruikt, 15 studenten gaven aan wel te hebben gebruikt en 19 studenten gaven aan te zijn gestopt met het gebruiken van lachgas.

Van de studenten die de vragenlijst hebben ingevuld werden er 21, door middel van een quotasteekproef, benaderd voor een interview. 17 studenten gaven gehoor en werden vervolgens geïnterviewd. Vanwege het belang van inclusie van de verschillende perspectieven, is bij het selecteren van de respondenten voor de interviews rekening gehouden met hun gebruiksgeschiedenis. Er zijn drie groepen gecreëerd bestaande uit gebruikers, ex-gebruikers en niet-gebruikers. Er werd gepoogd voor elke groep een quota te halen van zeven respondenten. Dit lukte niet volledig, doordat er minder gebruikers en ex-gebruikers hun telefoonnummer achterlieten. Uiteindelijk zijn er zes gebruikers, zes ex-gebruikers en negen niet-gebruikers benaderd. Door non-respons werden uiteindelijk zes gebruikers, vier ex-gebruikers en zeven niet-gebruikers geïnterviewd.

Het houden van interviews is tijdrovend en arbeidsintensief (Boeije, 2014). Het was daarom niet mogelijk om met een grote onderzoekspopulatie te werken. Bij kwalitatief onderzoek is dit echter geen nadeel. Het is vooral van belang dat de perspectieven van alle relevante groepen gehoord worden. Het gaat hierbij om het uitdiepen van deze perspectieven en in mindere mate om de aantallen waarin deze voorkomen (Van Zwieten & Willems, 2004). Hiermee gaat een lage externe validiteit gepaard, doordat de resultaten niet statistisch generaliseerbaar zijn naar andere situaties, personen of tijdstippen (Drost, 2011). De kracht van kwalitatief onderzoek en dit onderzoek ligt in de mogelijkheid tot inhoudelijke generalisatie.

Onderzoeksinstrumenten

Multimethod. In dit huidige onderzoek werd gebruik gemaakt van twee verschillende manieren om data te verzamelen, ook wel multi-method genoemd. Dit verhoogde de betrouwbaarheid van dit onderzoek (Anguera, Blanco-Villaseñor, Losada, Sánchez-Algarra, & Onwuegbuzie, 2018). Er werd gebruik gemaakt van een vragenlijst en semi-gestructureerde interviews. De doelen van dit onderzoek werden geoperationaliseerd naar de te meten kenmerken. Deze kenmerken werden vervolgens vertaald naar vragen voor de vragenlijst en een topiclijst voor de interviews.

Vragenlijst. Ten eerste werd er een vragenlijst (zie bijlage A) verspreid, die diende als eerste inventarisatie, als middel om studenten te benaderen met de vraag of zij mee wilden doen aan een interview en ter ondersteuning van de bevindingen uit de interviews. De vragen op de vragenlijst bestonden uit zowel gesloten als open vragen en een aantal stellingen (met vijf-puntsschaal: Helemaal eens, eens, neutraal, oneens, helemaal oneens). De vragen in de vragenlijst werden afgestemd op de geoperationaliseerde gedragsdeterminanten uit het ASE-model. De vragenlijst omvatte zodoende alle facetten van de gedragsdeterminanten. Dit verhoogde de inhoudsvaliditeit (Neuman, 2014). Anonimiteit werd verzekerd, wat bijdroeg aan de betrouwbaarheid en validiteit van de vragenlijst.

Semi-gestructureerde interviews. De tweede dataverzamelmethode - het houden van interviews - bood de respondent de mogelijkheid zijn/haar perspectief en ervaringen te delen en hier verdere toelichting op te geven (Boeije, 2014). Er werd gebruik gemaakt van semi-gestructureerde interviews, waarbij voor elke subgroep een aparte topiclijst werd opgesteld, met enkel open vragen (zie bijlage B). Door het interview semi-gestructureerd in te richten, was het mogelijk om dicht bij de onderzoeksvraag te blijven en hadden de respondenten en onderzoekers tegelijkertijd de ruimte om tijdens het interview door te vragen en uit te wijken waar nodig en relevant (Boeije, 2014). De mogelijkheid om door te kunnen vragen, verhoogde de interne validiteit van dit onderzoek (Silverman, 2015).

Om de betrouwbaarheid van de resultaten te vergroten waren beide onderzoekers aanwezig bij de eerste vier interviews, zodat volgende individuele interviews op vergelijkbare manier zouden verlopen (Drost, 2011). Daarnaast werd de betrouwbaarheid van de interviews gewaarborgd door anonimiteit te garanderen, tussentijds samen te vatten van wat er tot dan toe was besproken en door de interviews op te nemen, zodat ze op een later moment nogmaals beluisterd en getranscribeerd konden worden (Baarda & Van der Hulst, 2017).

Operationalisering. Houding werd gedefinieerd als bestaande uit de drie gedragsdeterminanten attitude, sociale omgeving en eigen-effectiviteit en de externe factoren. Attitude werd geoperationaliseerd naar eerdere ervaringen, kennis, uitkomstverwachtingen en risicoperceptie. Onder uitkomstverwachtingen werden specifieke voor- en nadelen verstaan die mensen koppelen aan bepaald gedrag (Lechner et al., 2017). Sociale omgeving werd geoperationaliseerd naar ervaringen van anderen, de subjectieve normen en naar ervaren sociale druk of steun. Onder subjectieve norm werd de waargenomen verwachting van belangrijke anderen verstaan en de sociale sancties die daaraan verbonden zijn (Lechner et al., 2017; Malmberg et al., 2010). Eigen-effectiviteit werd geoperationaliseerd naar de mate waarin de respondenten zichzelf in staat achten om het gedrag uit te voeren. Er werd hierbij zowel gekeken naar de vaardigheden als mogelijkheden die mensen denken te hebben (Lechner et al., 2017; Rodríguez-Calvillo et al., 2011). Externe factoren werden vooraf niet specifiek geoperationaliseerd, doordat die voor lachgasgebruik niet bekend waren.

Procedure

Via de sociale mediakanalen van LOS en de onderzoekers werd een link naar de online vragenlijst op survey.uu.nl verspreid. De vragenlijst begon met een uitleg over het onderzoek en er werd toestemming gevraagd voor het gebruiken van de ingevulde data. Aan het eind van deze vragenlijst, kon worden aangegeven of de respondent telefonisch benaderd mocht worden voor een interview. Met 17 respondenten werd telefonisch een afspraak gemaakt voor een interview via Microsoft Teams. De interviews duurden tussen de 20 en 60 minuten, waarbij de interviews met de gebruikers en ex-gebruikers gemiddeld langer duurden dan die met de niet-gebruikers.

Voorafgaand aan het interview werd de inhoud toegelicht en werd er verteld wat er met de gegeven informatie zou gebeuren. Ook werd de respondent geïnformeerd over een geluidsopname die van het interview gemaakt werd. Via mondeling informed consent konden de respondenten aangeven op de hoogte te zijn van deze informatie en hier ook mee akkoord te gaan. Hierna werd de geluidsopname gestart en de gegeven informed consent bevestigd door de respondent. Alle respondenten waren zich bewust van het recht zich later alsnog van deelname te onttrekken. Het verzamelen en opslaan van de data gebeurde volgens de AVG-richtlijnen en op de UU-server.

Analyse

De semi-gestructureerde interviews werden verbatim uitgeschreven en vervolgens geanalyseerd volgens de kwalitatieve analysemethode beschreven door Boeije (2014). Daarbij werd gebruikt gemaakt van inductieve codeertechnieken. Er vond een proces van open codering plaats, waarbij, via systematische, analytische inductie, uitspraken werden gelabeld naar hun inhoud. Hierbij werden verschillende uitspraken van verschillende geïnterviewden bestudeerd en met elkaar vergeleken. Uitspraken met inhoudelijk overeenkomende labels werden gegroepeerd door deze te plaatsen onder dezelfde dimensie. Wanneer de dimensies duidelijk waren, werden deze samengevoegd tot kernlabels. Als laatste werd er een proces van selective coding uitgevoerd om tot de resultaten te komen.

Bij het benoemen van de labels werd er geprobeerd zoveel mogelijk het taalgebruik van de geïnterviewden terug te laten komen. Om bij te dragen aan de betrouwbaarheid en constructvaliditeit van de kwalitatieve analyse, gebeurde dit labelingsproces in constant overleg en controle door beide onderzoekers. De data verkregen aan de hand van de vragenlijsten werd meegenomen als controlemiddel tijdens de interviews en van de resultaten die werden gevonden uit de analyse van de interviews. Dit droeg bij aan de betrouwbaarheid en interne validiteit van de resultaten (Anguera et al., 2018).

Resultaten

Het eerste deel van het doel van dit kwalitatieve onderzoek was het identificeren en beschrijven van de gedragsdeterminanten; attitude, sociale omgeving en eigen-effectiviteit, met betrekking tot de houding van Utrechtse studenten. Hier zal een selectie worden weergegeven van de belangrijkste resultaten. Er is gekozen voor de resultaten waarvan werd verondersteld dat deze inhoudelijk de grootste invloed hadden op de houding van de Utrechtse student. Deze kernlabels geven het analyserendement weer. Ze zijn schuingedrukt weergegeven en worden geïllustreerd aan de hand van citaten uit de interviews en ondersteund door data uit de vragenlijst.

Bij een benoemd kernlabel worden de percentages van gebruikers (G..%), ex-gebruikers (EG..%) en niet-gebruikers (NG..%) tussen de haakjes weergegeven. Deze percentages kunnen niet gezien worden als harde, kwantitatieve data. Als een bepaald percentage genoemd wordt, betekent dit niet per definitie dat het overige percentage het tegenovergestelde vindt, slechts dat zij dit niet expliciet benoemd hebben tijdens het interview.

Gedrag

Om een goed inzicht te krijgen in de gedragsdeterminanten is ten eerste het feitelijke gedrag met betrekking tot het gebruiken van lachgas van de betreffende respondenten geanalyseerd. Aan deze gebruikers en ex-gebruikers is tijdens de interviews gevraagd in wat voor situaties zij gebruikt hebben. Opvallend was dat zij allemaal aangaven te *gebruiken op een feest* en *altijd in het bijzijn van vrienden*. Hieronder vallen feesten tijdens het uitgaan in clubs, maar ook huisfeesten in studentenhuisen. Een groot deel van de respondenten gaf aan dat zij, op deze feesten, het gebruik van lachgas *met alcohol gecombineerd* hebben (G100% - EG25%).

Gebruikers noemden geen andere situaties waarin zij gebruiken en het lijkt dus alleen om gelegenheden te gaan. Zij gaven allen aan niet te gebruiken in het verkeer en worden om deze reden niet gelinkt aan het toenemende aantal verkeersincidenten waarbij lachgas in het spel was.

Attitude

Vervolgens is gevraagd naar de redenen waarom de gebruikers en de ex-gebruikers besloten lachgas te proberen. In de vragenlijst gaf de helft van de studenten aan dat *nieuwsgierigheid* een reden was om lachgas te gebruiken. Alle geïnterviewde ex-gebruikers bevestigden dat dit voor hen de voornaamste reden was. Deze respondenten proberen graag nieuwe dingen uit en waren benieuwd naar de ervaring:

“Ik was gewoon benieuwd hoe die ervaring was. Ik heb dat met wel meer drugs gehad, dat ik gewoon heel benieuwd was hoe dat zit, hoe die ervaring is, hoe je een soort van de wereld ervaart als je dan toch op een andere manier ja, beïnvloed bent zeg maar.” -

[EG.3]

Opvallend is dat de gebruikers dit veel minder vaak als reden genoemd hebben (G17%). Nieuwsgierigheid neemt af naarmate er vaker wordt gebruikt. Zodoende neemt bij ex-gebruikers het gebruik af, wanneer hun nieuwsgierigheid afneemt. Gebruikers gaven in mindere mate nieuwsgierigheid op als reden en hebben dus mogelijk een meer consistente reden tot gebruik, waarbij, bij aanhoudend gebruik, lachgas niet minder aantrekkelijk wordt.

Een consistente reden die het overgrote deel van de respondenten noemde was dat zij het gebruiken van lachgas een *positieve ervaring* vonden (G83% - EG50%). In de vragenlijst werd dit aangegeven door de helft van de 34 gebruikers en ex-gebruikers. Slechts 6% vond de ervaring negatief. In de interviews waren veelgehoorde argumentaties voor deze positieve ervaring dat lachgas een grappig gevoel veroorzaakt en dat het een leuke drug is om op een feest te

gebruiken. Veel van deze gebruikers gaven aan dat dit voor hen een reden was om herhaaldelijk te gebruiken.

De helft van de ex-gebruikers gaf daarentegen aan dat zij het effect van lachgas te heftig vonden en daarom gestopt zijn met gebruiken. Hun verwachtingen kwamen niet overeen met het werkelijke effect. Zij gaven aan de *naam lachgas misleidend* te vinden, omdat ze het hoofdzakelijke effect van lachgas niet als lachen ervaarden. Deze opvatting over de naam lachgas werd gedeeld door een aantal gebruikers (G33% - EG50%).

Een reden die alle ex-gebruikers noemden om te stoppen was dat zij, nadat zij lachgas een keer geprobeerd hadden, *geen behoefte* meer hadden om actief op zoek te gaan naar een mogelijkheid om opnieuw te gebruiken. Ook het grootste deel van de gebruikers gaf aan dat zij na het ervaren van de effecten minder behoefte hadden om het nogmaals te gebruiken (G67%). Dit kwam doordat de nieuwsgierigheid er niet meer was:

“Het is niet iets waarvan ik zou denken van ‘oh dit moet ik echt nog een keer doen, of dit wil ik echt nog een keer doen.’ Ik was benieuwd en nu wist ik hoe het was zeg maar dus.

De behoefte was er niet echt meer” – [EG.3]

De niet-gebruikers gaven allemaal aan *geen behoefte* te hebben om lachgas te gebruiken. Ook in de vragenlijst noemde ruim de helft van de niet-gebruikers dat zij geen behoefte hebben om lachgas te gebruiken. Veelgehoorde argumentaties waren dat lachgas niet nodig is om een leuk feest te hebben of dat zij tegen het gebruiken van drugs zijn. Ook de ingeschatte schadelijke gevolgen en risico's van lachgas waren voor bijna de helft van de niet-gebruikers in zowel de interviews als de vragenlijst een reden om geen lachgas te gebruiken.

Een deel van de gebruikers en ex-gebruikers gaven aan lachgas als schadelijk in te schatten (G67% - EG50%). Zo gaf een ex-gebruiker aan het niet een hele avond lang te gebruiken vanwege de risico's en gaf een andere gebruiker aan voorzichtig te zijn met lachgas omdat het nog weinig onderzocht is. Ondanks dat de meeste gebruikers en ex-gebruikers lachgas als schadelijk inschatten, gaf de helft van de gebruikers aan hun eigen gebruik *niet erg schadelijk* te vinden. Vaak komt dit omdat zij van mening zijn zelf niet veel te gebruiken of het nooit hebben zien misgaan. Ze schatten lachgas zelf dus als schadelijk in, maar lijken de schadelijkheid en risico's van hun eigen gebruik te bagatelliseren.

Over het algemeen vonden de respondenten lachgas *niet noemenswaardig* (G87% - EG75% - NG43%). Reden hiervoor was de laagdrempeligheid, veroorzaakt door de korte duur

van de effecten van de effecten en de makkelijke verkrijgbaarheid. Bovendien gaf 37% van de bovengenoemde percentages expliciet aan lachgas in vergelijking met andere drugs veel onschuldiger te vinden:

“Het is alsof je één koekje uit de koektrommel haalt (refererend naar lachgas), in plaats van dat je een hele taart koopt zeg maar (refererend naar andere soorten drugs).” – [NG.7]

Dit niet-noemenswaardige imago, veroorzaakt door de laagdrempeligheid, zou van invloed kunnen zijn op de *open houding tegenover gebruik*, die bijna de helft van de respondenten aangeeft te hebben (G50% - EG50% - NG29%).

Niet-gebruikers en gebruikers geven aan *mogelijk in de toekomst te gebruiken, maar alleen onder bepaalde voorwaarden* (G50% - NG57%). Voorwaarden die zij noemden waren dat zij altijd met vrienden willen gebruiken, in een comfortabele omgeving en/of alleen voor of tijdens een feest.

Ervaren sociale invloed

Uit de interviews bleek dat de respondenten lachgas beschouwden als iets niet noemenswaardigs. Tijdens het interview werd er ook gevraagd naar de invloed die de respondenten van hun sociale omgeving ervaren. Hieruit bleek dat lachgas in de omgeving van de respondenten ‘niet echt een ding is’, doordat het weinig wordt gebruikt, geen onderwerp van gesprek is en er een sociale norm heerst die stelt dat lachgas niet bedoelt is voor (actief) gebruik. Dit kwam overeen met het niet-noemenswaardige imago van lachgas:

“Als je dat zou willen doen of als je dat leuk vindt dan is dat helemaal prima. (...)

Iedereen staat er wel open tegenover, maar volgens mij is er niemand die echt zo positief erover is dat het echt een ding zou worden, zoals dat je een biertje drinkt als je naar een feestje gaat.” - [NG.1]

De respondenten gaven aan dat er weinig tot geen lachgas wordt gebruikt in hun sociale omgeving (G50% - EG100% - NG86%). Als er wel gebruikt werd, was dat sporadisch of weleens op een feestje. De respondenten gaven aan dat zij weinig problemen hebben met dit sporadische gebruik van hun omgeving:

“Oh heb ik totaal geen probleem mee hoor. Nee, ik heb er zelf geen behoefte aan, maar wat anderen doen, ja weetje. Als iemand daar blij van wordt, doe je ding.” – [NG.5]

Een aantal van deze respondenten voegde hieraan toe dat dit met name kwam, omdat ze wisten dat hun vrienden dit verantwoordelijk deden en niet veelvuldig gebruikten:

“Het is wel als ik vrienden zou hebben die het heel vaak zouden doen, dan zou ik wel zeggen van ‘joh, waar ben je nou eigenlijk mee bezig?’. Maar als het een enkele keer op een feestje is, dan ja, maakt mij niet zoveel uit.” – [G.6]

Er werd nogmaals bevestigd dat lachgas niet echt een ding is, doordat studenten aangaven weinig te praten over lachgas met hun sociale omgeving. Bijna alle respondenten noemden dat lachgas *geen gespreksonderwerp* is (G83% - EG100% - NG71%). Zowel met hun ouders als met hun vrienden praatten de respondenten niet over lachgas. Ze vertelden het niet aan hun ouders, omdat ze het niet noemenswaardig vonden of juist omdat ze bang waren dat hun ouders het zouden afkeuren. Binnen de vriendengroep vonden respondenten het niet noemenswaardig genoeg om te bespreken of kreeg het minder aandacht, doordat het minder werd gebruikt in vergelijking met andere drugs:

“Maar het is niet iets waar we het over hebben ofzo. (...) En niet omdat het taboe is. Maar gewoon omdat het niet zo’n ding is. Het is niet iets dat per se ter sprake komt of een grote rol speelt ofzo.” – [G.5]

De beperkte rol van lachgas, blijkt ook uit de ervaring dat de omgeving van de respondenten lachgas zagen als iets dat *niet bedoeld is voor (actief) gebruik* (G50% - EG25% - NG86%). Dit lijkt een subjectieve norm te zijn die wordt opgelegd vanuit de omgeving. Sommige respondenten beschreven dat hun ouders tegen het gebruiken van lachgas zijn, anderen beschreven dat hun ouders sporadisch gebruik niet erg vonden. Vrienden vonden lachgas leuk voor op een feestje, maar niet voor in andere situaties:

“We hebben met zijn allen wel dat we denken dat je het niet super vaak moet doen en het is niet gezond, maar een enkele keer kan wel. Ik heb bijvoorbeeld ook vrienden die wel eens op een feestje roken, die doen dat ook normaal nooit. Maar die denken wel van ‘ja, één keer kan wel’.” – [G.6]

Met name niet-gebruikers benoemden dat hun ouders het gebruiken van lachgas zouden afkeuren (G17% - EG0% - NG43%). Mogelijk weerhoudt dit niet-gebruikers ervan lachgas te gebruiken.

De respondenten zagen bij hun vrienden en *leeftijdsgenoten een onverschillige, maar open houding* ten aanzien van lachgasgebruik (G100% - EG100% - NG86%). Dit verschilde met de houding van de oudere sociale omgeving. De genoemde *verwachte meningen van ouders over*

lachgas in het algemeen waren wisselend, maar in elk geval nooit positief (G83% - EG75% - NG86%):

“Ik merk wel dat het vanaf een jaar of 23 of iets ouder, tot die leeftijd vindt iedereen het top, allemaal prima. Maar daarboven is het best wel dat je denkt ‘wow, kan allemaal niet’.” – [NG6]

Dit verschil in houding werd door sommigen uitgelegd door een verschil in ervaring. Waarbij de jongeren een meer open houding hadden, doordat zij ook meer ervaring hadden met drugsgebruik.

De respondenten gaven aan dat hun vrienden en familie invloed hadden op hun eigen gebruik en houding ten aanzien van lachgasgebruik. Allereerst benoemden respondenten dat ze *sociale steun* ervaarden om niet te gebruiken (G33% - EG50% - NG43%). Zij voelden zich niet onder druk gezet om te gebruiken en hadden soms vrienden die het gebruik afraadden. 72% van de studenten uit de vragenlijst was het (helemaal) oneens met de stelling: ‘ik heb wel eens druk ervaren (impliciet of expliciet) van vrienden om lachgas te gebruiken’.

Daarentegen gaven respondenten uit de interviews aan wel *sociale druk* te ervaren om lachgas te gebruiken (G67% - EG75% - NG43%). Zij beschreven dat hun sociale omgeving het gebruik van lachgas aanraadden en zowel impliciet als expliciet aanmoedigden:

“De eerste keer zei mijn grote broer ‘het is hartstikke leuk dus doe maar’ en dan denk je naja kan geen kwaad.” – [EG.1]

Een aantal niet-gebruikers en ex-gebruikers gaven aan *niet gevoelig te zijn voor groepsdruk*, opvallend is dat slechts één gebruiker dit noemde (G17% - EG75% - NG57%). Wanneer zij druk zouden ervaren om te gebruiken, bijvoorbeeld wanneer hen lachgas wordt aangeboden, of wanneer zij ergens waren waar veel mensen gebruikten, verwachtten zij dat zij dit aanbod zouden kunnen afslaan. In de vragenlijst gaf zelfs 96% van de studenten aan het (helemaal) eens te zijn met de stelling: ‘Als ik geen lachgas wil gebruiken kan ik daar ‘nee’ tegen zeggen, ook wanneer ik (lichte) druk ervaar.’.

Eigen-effectiviteit

Tijdens de interviews werd er ook gevraagd naar een inschatting van de respondenten over de vaardigheden en mogelijkheden die zij hebben om het gedrag uit te voeren. Ten eerste gaf ongeveer de helft van de respondenten aan dat zij zich *voldoende bewust waren van de*

risico's van lachgas (G50% - EG25% - NG57%). Terwijl het andere deel juist vond dat zij zich *niet voldoende bewust waren van de risico's* (G50% - EG75% - NG43%).

De meeste gebruikers vonden dat zij op *verantwoordelijke wijze* gebruiken (G67%). Het andere deel gaf aan een enkele keer op *niet verantwoordelijke wijze te hebben gebruikt*. Het ging hierbij onder andere om het gebruiken van grotere hoeveelheden lachgas vergeleken met andere keren dat zij lachgas gebruikten.

Zoals eerder aangegeven waren de respondenten niet allemaal zeker of ze in de toekomst zouden willen gebruiken. Wel was het overgrote deel van mening dat wanneer zij op een bepaald moment geen lachgas zouden willen gebruiken, ze dit ook niet zouden doen. Het tegenovergestelde gold ook: wanneer de respondenten wel lachgas wilden gebruiken, zouden ze zich niet snel laten tegenhouden. Het grootste gedeelte van de respondenten gaf aan *standvastig van standpunt te zijn* (G67% - EG50% - NG86%):

“Maakt niet uit in welke staat ik dan ben, je kan me gewoon niet overhalen.” – [NG.6]

Ondanks deze standvastigheid, gaf een aanzienlijk percentage aan *mogelijk overgehaald te kunnen worden tot gebruik door de invloed van vrienden en alcohol* (G50% - EG25% - NG57%):

“Op een feestje, stel er is zo'n moment dat iedereen het doet en jij als enige niet, dan kan ik me voorstellen dat ik het eventueel wel zou doen. Ik zou ook graag zeggen van niet, maar ik bedoel van ja, als je bijvoorbeeld al alcohol op hebt ofzo.” – [EG.1]

In de vragenlijst was 80% van de studenten het (helemaal) eens met de stelling: ‘Ook als ik verdovende middelen, zoals alcohol, op heb, ben ik in staat om lachgas te weigeren als ik het niet wil gebruiken.’

Nadat de respondenten was verteld dat er gewerkt wordt aan een verbod op het recreatief gebruiken van lachgas gaven de meesten aan dat dit verbod hen er *niet van zou weerhouden* om lachgas te gebruiken (G67% - EG75% - NG57%). Een kleiner aantal dacht dat een *verbod het gebruik wel zou bemoeilijken* (G33% - EG50% - NG43%). Zij beschreven dat door het risico om gepakt te worden en doordat lachgas minder beschikbaar zou zijn in uitgaansgelegenheden, de mogelijkheden tot gebruik zouden afnemen. De respondenten verwachtten dat door een verbod de frequentie van hun gebruik zou afnemen, maar dat hun houding niet zou veranderen:

“Ik denk niet per se mijn houding, maar wel hoe vaak ik het zou gebruiken. Omdat ik het dus altijd op festivals doe (...). En dan is het heel toegankelijk. En dat is ook eigenlijk de

enige plek waar ik het doe. Dus stel ze zouden het daar niet meer hebben omdat het verboden is. (...) Dan zou ik ook zoiets hebben van ‘oke dan niet’.” - [G.6]

Omgevingsfactoren

Er is bovendien geprobeerd een inzicht te verkrijgen in de externe omgevingsfactoren, te beginnen met de protectieve factoren. Uit eerder besproken resultaten kwam al naar voren dat veel respondenten alleen (willen) gebruiken in bijzijn van vrienden. Omdat tegelijkertijd een deel van de respondenten aangaf dat lachgas *niet gebruikelijk is in de omgeving* werkt dit als protectieve factor (G33% - EG50% - NG29%).

Daarnaast bleken er ook een aantal barrières te zijn die het gebruik kunnen vergemakkelijken. Zo geeft het merendeel van de gebruikers en ex-gebruikers aan dat *aanwezigheid van lachgas* een trigger is tot gebruik (G67% - EG50%):

“Ja, als het er niet was denk ik ook niet dat ik (...) persé de neiging had gehad om te denken van ‘oh nu wil ik dat doen ofzo’.” - [EG.3]

Een deel van de niet-gebruikers zei ook dat de aanwezigheid van lachgas op bijvoorbeeld een feestje sneller zal leiden tot gebruik. Bijna de helft van de gebruikers en ex-gebruikers gaf expliciet aan dat *lachgas makkelijk verkrijgbaar is*. Dit draagt bij aan de laagdrempeligheid van lachgas en stimuleert waarschijnlijk het gebruik.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was het uitvoeren van een determinantenanalyse om zodoende de gedragsdeterminanten te identificeren die de houding van Utrechtse studenten, ten aanzien van recreatief lachgasgebruik, bepalen en aan de hand van de gevonden inzichten implicaties te formuleren voor het doorontwikkelen van de voorlichting van LOS. De belangrijkste gedragsdeterminanten worden besproken en verschillen tussen de groepen in verschillende motivationele stadia worden uitgelicht. Hierbij worden de bevindingen vergeleken met de verwachtingen die vooraf waren opgesteld naar aanleiding van Nabben et al. (2017). Vervolgens worden de geformuleerde implicaties weergegeven.

Gedrag

Alle gebruikers en ex-gebruikers gaven aan dat zij met name voor of tijdens feesten gebruiken en altijd met vrienden. Zij kunnen daarom geclassificeerd worden als gelegenheidsgebruikers. Dit komt overeen met Nabben et al. (2017), waarin werd gesteld dat het merendeel van de jongeren dat lachgas probeert en het daarna vaker gebruikt,

gelegenheidsgebruikers zijn. Gebruiken met vrienden en op een feest waren ook voorwaarden die respondenten stelden voor mogelijk toekomstig gebruik.

Attitude

Betreffende de gedragsdeterminant attitude, werd er verwacht dat sociale media, de laagdrempeligheid en de positief ervaren effecten een rol zouden spelen bij de motivatie van de studenten om lachgas te gebruiken (Nabben et al. 2017). Door geen enkele van de respondenten werd sociale media genoemd als factor die bijdroeg aan de populariteit van lachgas en hen ertoe bewoog om lachgas te gebruiken. In het onderzoek van Nabben et al. (2017) bleken met name de jongste jongeren (12-15 jaar) sociale media te benoemen. Sociale media lijken nauwelijks een rol te spelen in de leeftijdscategorie van studenten. Mogelijk houdt dit verband met dat jongeren tussen de 18 en 25 jaar minder tijd besteden aan sociale media vergeleken met jongeren tussen de 12 en 18 jaar (Kloosterman & van Beuningen, 2015).

Verwacht werd dat de laagdrempeligheid van lachgas zou leiden tot meer gebruik (Nabben et al., 2017). Uit dit onderzoek is echter gebleken dat de respondenten lachgas door deze laagdrempeligheid niet noemenswaardig vinden, waardoor ze het juist minder interessant vonden om te gebruiken. Het is aannemelijk dat ook niet-gebruikers hierdoor minder behoefte voelden om lachgas te proberen.

In lijn met de verwachtingen speelden positieve ervaringen een rol bij het voortgaande gebruik van de gebruikers. Terwijl ex-gebruikers ook ongewenste effecten ervaarden, die hen van herhaaldelijk gebruik weerhielden. Dit komt overeen met de verwachte redenen om te stoppen met gebruiken (Nabben et al., 2017).

Als onderdeel van positieve ervaringen noemt Nabben et al. (2017) nieuwsgierigheid. Dit bleek voor de ex-gebruikers de voornaamste reden om te gebruiken, terwijl gebruikers nauwelijks nieuwsgierigheid als reden voor gebruik leken te hebben. Na het gebruik verminderde de nieuwsgierigheid bij veel ex-gebruikers en dit was voor hen een reden om niet meer te gebruiken. De groep gebruikers noemde voornamelijk andere redenen voor gebruik, zoals het ervaren van positieve effecten. Dit is een consistente reden om te gebruiken, waardoor het verlangen om te gebruiken ook blijft bestaan. Het verschil in redenen om te gebruiken is mogelijk een verklaring waarom gebruikers blijven gebruiken en ex-gebruikers zijn gestopt.

Er werd verwacht dat een inzicht in de gezondheidsrisico's zou weerhouden van gebruik (Nabben et al., 2017). Geen van de ex-gebruikers noemde dit echter als reden. Bijna de helft van

de niet-gebruikers liet de inschatting van lachgas als schadelijk wel meespelen in hun besluit om geen lachgas te gebruiken. Opvallend is dat geen van de ex-gebruikers aangaf zich voldoende bewust te zijn van de risico's. Terwijl meer dan de helft van de niet-gebruikers aangaven zich hiervan wel bewust te zijn. Ex-gebruikers zagen de gezondheidsrisico's dus mogelijk niet als reden om te stoppen, omdat zij hier te weinig kennis van hebben. Het vergroten van de risicoperceptie van Utrechtse studenten kan mogelijk de gewenste gedragsverandering en gedragsbehoud stimuleren.

Bovendien werd verwacht dat een negatieve houding ten aanzien van drugs ook een reden zou zijn om niet te gebruiken (Nabben et al., 2017). Dit is door enkele niet-gebruikers genoemd, maar kan slechts gezien worden als factor waardoor respondenten geen behoefte hebben om te gebruiken.

Ervaren sociale invloed

Alle ex-gebruikers en bijna alle niet-gebruikers gaven aan dat er weinig tot geen lachgas wordt gebruikt in hun sociale omgeving. Dit werd minder genoemd door de gebruikers. De mate van gebruik van jongeren hangt in veel gevallen samen met de mate van gebruik van hun vrienden. (Andrews, Tildesley, Hops, & Li, 2002). Omdat in de sociale omgeving van ex-gebruikers en niet-gebruikers nauwelijks wordt gebruikt, heeft dit mogelijk een bijdrage geleverd aan het stoppen met gebruiken en het niet gebruiken. Ook omdat gebruik met vrienden een voorwaarde was voor (toekomstig) gebruik. De gebruikers hebben waarschijnlijk meer vrienden die ook gebruiken, wat een bijdrage levert aan hun voortgaande gebruik.

Bovendien gaven bijna alle niet-gebruikers aan dat hun omgeving lachgas niet iets voor (actief) gebruik vindt. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat zij zelf ook minder snel geneigd zijn om lachgas te gebruiken.

De verwachting was dat de invloed van ouders zou bijdragen aan het niet gebruiken van lachgas (Nabben et al., 2017). Uit dit onderzoek bleek dat met name ouders van niet-gebruikers lachgas afkeurden. De gebruikers en ex-gebruikers noemden dit niet. De ervaren houding van ouders heeft invloed op het alcohol en drugsgebruik van adolescenten (Bahr, Hoffmann & Yang, 2005; Moore, Rothwell & Segrott, 2010). Mogelijk werkt de afkeur van de ouders van de niet-gebruikers protectief en weerhoudt dit de respondenten ervan om lachgas te gebruiken. Desondanks wordt verwacht dat de invloed van ouders beperkt is, omdat naarmate kinderen ouder worden de invloed van ouders op het middelengebruik afneemt (Sawyer & Stevenson,

2008; White & Jackson, 2004). Om meer inzicht te krijgen in de rol van ouders met specifiek betrekking tot lachgasgebruik van studenten in verschillende motivationele stadia is er meer onderzoek nodig.

Wanneer de invloed van ouders afneemt, neemt de invloed van vrienden juist toe (Sawyer & Stevenson, 2008; White & Jackson, 2004). Overeenkomstig met de verwachtingen uit Nabben et al. (2017), blijkt dat de ervaren sociale invloed van vrienden een rol speelde in het lachgasgebruik van de gebruikers en ex-gebruikers in dit onderzoek. Zij ervaarden steun om niet te gebruiken, maar werden ook impliciet en expliciet aangemoedigd om wel te gebruiken. Opvallend is dat voornamelijk niet-gebruikers en ex-gebruikers aangaven niet gevoelig te zijn voor groepsdruk, tegenover slechts één gebruiker die hetzelfde aangaf. Het is aannemelijk dat gebruikers minder weerbaar zijn tegen groepsdruk en dit een rol speelt in hun gebruik. Dit komt mogelijk doordat zij zich begeven in vriendengroepen waarin populaire individuen of goede vrienden druk uitoefenen om te gebruiken en gebruikers minder vaardigheden hebben om van gebruik te ontsien (Allen, Chango, Szwed, Schad, & Marston, 2011; Urberg, Luo, Pilgrim, & Degirmencioglu, 2003).

Eigen-effectiviteit

Tweederde van de gebruikers vond dat zij zelf op verantwoordelijke wijze gebruiken. Uit de analyse betreffende de attitude bleek dat de helft hun eigen gebruik inschatte als niet erg schadelijk. Gebruikers lijken de risico's van lachgas te bagatelliseren wanneer het hun eigen gebruik betreft. De risico's op gezondheidsproblemen nemen aanzienlijk toe bij veelvuldig en onzorgvuldig gebruik (CAM, 2019). Omdat het in dit onderzoek gelegenheidsgebruikers betreft, is het aannemelijk dat hun gebruik inderdaad relatief minder risicovol is.

De meeste respondenten gaven aan standvastig te zijn van hun standpunt. Een groot deel van de respondenten in de vragenlijst zegt lachgas te kunnen weigeren wanneer zij alcohol op hebben. Desondanks gaven veel van de respondenten uit de interviews aan dat zij mogelijk over te halen zijn door vrienden en/of als zij alcohol op hebben. Dit lijkt tegenstrijdig en meer onderzoek naar hoe studenten omgaan met sociale druk is nodig om dit te verhelderen.

Er werd verwacht dat de laagdrempeligheid van lachgas motiveert tot meer gebruik (Nabben et al., 2017). Bijna de helft van de gebruikers en ex-gebruikers gaf aan dat lachgas in hun omgeving makkelijk verkrijgbaar is. Het is aannemelijk dat dit het gebruik stimuleert. Een verbod op lachgas zou de beschikbaarheid hiervan doen afnemen. De respondenten gaven aan

dat een verbod hen niet zou weerhouden om te gebruiken, maar dat een gebrek aan beschikbaarheid de mate van hun gebruik wel zou laten afnemen. Bovendien kan een verbod aandacht vestigen op de schadelijke kanten van lachgas, waardoor het als minder onschuldig wordt gezien en gebruik kan verminderen (Blocker, 2006). Aan de andere kant kan een verbod er ook voor zorgen dat juist nieuwsgierigheid gewekt wordt, omdat het verboden is en daardoor spannender om te gebruiken. Er wordt daarom verwacht dat een verbod op lachgas enig gewenst effect zal hebben, maar dit effect wel beperkt blijft.

Conclusie

Lachgas werd door het merendeel van de studenten als niet noemenswaardig beschouwd. Dit komt overeen met het onschuldige imago van lachgas onder jongeren dat bleek uit eerder onderzoek (Luijk & Nijkamp, 2019; Nabben et al., 2017). Ook bij hun vrienden merkten de respondenten een onverschillige houding. Niemand zou lachgas missen als het er niet zou zijn. Daardoor werd er weinig gesproken over lachgas. Deze houding van Utrechtse studenten lijkt samen te hangen met de inschatting dat lachgas niet heel schadelijk is bij sporadisch gebruik. Dit wordt bevestigd door het feit dat geen van de ex-gebruikers schadelijkheid als reden noemde om te stoppen met gebruik. Het niet noemenswaardige imago en de onderschatting van de schadelijkheid zijn belangrijke aanknopingspunten voor het doorontwikkelen van de voorlichting door LOS.

Limitaties

Representativiteit steekproef. Een limitatie van deze studie is dat de quota van zeven studenten die vooraf zijn opgesteld niet volledig behaald konden worden voor de gebruikersgroep en ex-gebruikersgroep. Hierdoor bestaat de kans dat er binnen deze groepen nog perspectieven zijn die nu niet aan het licht zijn gekomen. Daarnaast zijn mogelijk niet alle perspectieven gehoord, doordat in dit onderzoek alleen gelegenhedengebruikers zijn geïnterviewd en de veelvuldige gebruikers niet werden gerepresenteerd. Doordat zij ook niet hebben gereageerd op de vragenlijst is het onduidelijk of er sprake is van veelvuldige gebruikers binnen de Utrechtse studentenpopulatie en wat hun houding ten aanzien van lachgas is. Het kan daarom zijn dat niet alle verschillende perspectieven voldoende gehoord zijn, wat een lage externe validiteit tot gevolg heeft (Drost, 2011). Met deze resultaten kunnen dus geen definitieve uitspraken worden gedaan over alle studenten, maar de resultaten geven wel een indicatie van de houding van Utrechtse studenten die inhoudelijk generaliseerbaar is.

Zelfselectie. De representativiteit van de studenten uit dit onderzoek valt bovendien in twijfel te trekken, doordat er sprake was van zelfselectie. Studenten konden zelf kiezen om hun telefoonnummer achter te laten en benaderd te worden voor een interview. Hierdoor bestaat de kans dat slechts een selectieve groep studenten gehoord is in dit onderzoek. Verwacht wordt dat deze respondenten geen sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven, omdat zij zelf de keuze hebben gemaakt om benaderd te worden voor een interview en tijdens de interviews vrij over het onderwerp spraken.

Kracht van het verhaal. Bij kwalitatief onderzoek is het voornamelijk van belang dat de perspectieven van de respondenten voldoende uitgediept worden. Ondanks dat niet alle quota gevuld waren en een beperkt aantal respondenten deelnam aan dit onderzoek, is de mening van de respondenten voldoende uitgevraagd. Het doen van kwalitatief onderzoek is van belang, omdat zo in beeld wordt gebracht waarom mensen doen wat ze doen en hoe zij hier betekenis aan geven (Boeije, 2014). De kracht van het verhaal is in dit onderzoek vooropgesteld en hierdoor zijn de ervaringen en perspectieven van de respondenten voldoende uitgediept.

Implicaties

Het tweede deel van het doel van dit onderzoek bestond uit het formuleren van implicaties voor de voorlichting van LOS. Doordat binnen alle groepen respondenten aangaven lachgas als niet noemenswaardig te beschouwen is het belangrijk om hier rekening mee te houden tijdens de voorlichting. De vraag kan gesteld worden of het voorlichten hierover raadzaam is. Aandacht schenken aan lachgas zou juist nieuwsgierigheid en interesse in gebruik kunnen opwekken, waardoor een averechts effect kan worden bereikt.

LOS geeft voorlichting op zowel individueel als groepsniveau. Omdat individuen in verschillende motivationele stadia verschillend reageren op interventies dient de voorlichting goed aan te sluiten bij de specifieke motivationele stadia van de studenten (Prochaska et al., 2015). Echter, dient voorlichting op groepsniveau ook universeel te zijn, omdat LOS ook voorlichting geeft aan groepen waarbinnen geen onderscheid gemaakt kan worden tussen de verschillende motivationele stadia. Om deze reden zijn zowel implicaties geformuleerd die het best passend zijn bij een specifiek motivationeel stadia, als implicaties die toepasbaar zijn op universeel niveau.

Risicoperceptie gebruikers vergroten. In de individuele voorlichting voor gebruikers, die zich bevinden in de precontemplatiefase, dient gefocust te worden op het veranderen van de

attitude, door bewustwording te creëren over het ongezonde gedrag (Baar, college PPOB 2020; Kloek et al., 2006). Veel gebruikers schatten hun eigen gebruik in als verantwoordelijk en niet zo schadelijk. Het vergroten van de risicoperceptie kan positieve verandering teweegbrengen. Uit dit onderzoek bleek dat een deel van de niet-gebruikers die zich wel bewust waren van de schadelijkheid, dit mee lieten spelen in hun beslissing om niet te gebruiken. Het is daarom zeker van belang om studenten bewuster te maken, zodat zij een betere afweging kunnen maken tussen het plezier en de schadelijkheid. Kennis kan bijgebracht worden door gesprekken te voeren, kritisch te kijken naar eigen gedrag en het voorlichten via sociale media (Prochaska et al., 2015).

Sociale steun ex-gebruikers en niet-gebruikers bevestigen. Ex-gebruikers bevinden zich in het action/maintenance stadium. Deze respondenten zijn gestopt met het gebruiken van lachgas en het is van belang dat zij dit gedrag blijven volhouden. Niet-gebruikers bevinden zich in geen van de fases, maar ook voor hen is gedragsbehoud belangrijk. Daar dient de voorlichting voor zowel de ex-gebruikers als de niet-gebruikers dan ook op te focussen. De sociale omgeving van de respondenten bleek weinig lachgas te gebruiken en dit was ook zelden een onderwerp van gesprek. Toch lijkt het goed om een dialoog te starten binnen deze groep. Wanneer de meningen met vrienden besproken worden, kan bevestigd worden dat de sociale omgeving lachgas niet iets vindt voor actief gebruik. Dit kan als sociale steun worden ervaren en maakt gedragsbehoud makkelijker (Prochaska et al., 2015; Baar, college PPOB 2020).

Bovengenoemde implicaties zijn best passend op de specifieke stadia. Dit betekent echter niet dat zij per definitie niet werkzaam zijn voor de andere groepen.

Bewustwording misleidende naam. Waarschijnlijk zullen er toch studenten zijn die besluiten lachgas te gaan gebruiken. Het is van belang dat zij voldoende voorbereid zijn op alle mogelijke effecten. Uit dit onderzoek bleek dat een deel van de gebruikers en ex-gebruikers de naam lachgas misleidend vond. Zij gaven aan dat de naam lachgas te veel suggereert dat het hoofdzakelijke effect lachen is, terwijl zij dat niet altijd zo hebben ervaren. Het is goed om tijdens de voorlichting in te gaan op deze misvatting en studenten bewust te maken van het feit dat de ervaren effecten van lachgas per persoon kunnen verschillen. Hierdoor kunnen studenten een betere afweging maken en wordt de kans dat zij onverwachte, ongewenste effecten ervaren verkleind.

Meer vertrouwen in vaardigheden. Gekeken naar de gedragsdeterminant eigen-effectiviteit, is het voor alle groepen van belang om hen meer vertrouwen te geven in de

vaardigheden die hen weerbaar maken tegen sociale druk om te gebruiken. Hoewel de meeste respondenten zeiden erg standvastig te zijn in hun standpunt, gaf bijna de helft aan mogelijk toch overgehaald te kunnen worden door vrienden, of wanneer zij alcohol op hadden. Juist op deze momenten is het van belang dat deze studenten voldoende vertrouwen hebben in hun eigen vaardigheden om weerstand te kunnen bieden (Prochaska et al., 2015; Baar, college PPOB 2020).

Literatuurlijst

- Allen, J. P., Chango, J., Szewedo, D., Schad, M., & Marston, E. (2011). Predictors of Susceptibility to Peer Influence Regarding Substance Use in Adolescence. *Child Development, 83*(1), 337–350. doi:10.1111/j.1467-8624.2011.01682.x
- Andrews, J. A., Tildesley, E., Hops, H., & Li, F. (2002). The influence of peers on young adult substance use. *Health psychology, 21*(4), 349-357. doi:10.1037/0278-6133.21.4.349
- Anguera, M. T., Blanco-Villaseñor, A., Losada, J. L., Sánchez-Algarra, P., & Onwuegbuzie, A. J. (2018). Revisiting the difference between mixed methods and multimethods: Is it all in the name? *Quality & Quantity, 52*(6), 2757–2770. doi:10.1007/s11135-018-0700-2
- Baarda, B., & Van der Hulst, M. (2017). *Basisboek Interviewen* (4th ed.). Groningen, Netherlands: Noordhoff.
- Bahr, S. J., Hoffmann, J. P., & Yang, X. (2005). Parental and peer influences on the risk of adolescent drug use. *Journal of Primary Prevention, 26*(6), 529-551. doi:10.1007/s10935-005-0014-8
- Bartholomew, L. K., Markham, C. M., Ruiter, R. A. C., Fernández, M. E., Kok, G., & Parcel, G. S. (2016). Overview of intervention mapping. In *Planning health promotion programs: an intervention mapping approach*. (4de editie, pp. 3–56). San Francisco, United States: Jossey-Bass.
- Boeije, H. (2014). *Analysis in qualitative research*. Londen, Great Britain: Sage publications Ltd.
- Blocker, J. S. (2006). Did Prohibition Really Work? Alcohol Prohibition as a Public Health Innovation. *American Journal of Public Health, 96*(2), 233–243. doi:10.2105/ajph.2005.065409
- Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs [CAM], Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. (2019). *Risicobeoordeling lachgas*. Geraadpleegd op 6 juni 2020 van <https://www.rivm.nl/documenten/cam-rapport-risicobeoordeling-lachgas>

- Drost, E. A. (2011). Validity and reliability in social science research. *Education Research and Perspectives*, 38(1), 105–123.
- Garakani, A., Jaffe, R. J., Savla, D., Welch, A. K., Protin, C. A., Bryson, E. O., & McDowell, D. M. (2016). Neurologic, psychiatric, and other medical manifestations of nitrous oxide abuse: A systematic review of the case literature. *The American Journal on Addictions*, 25(5), 358-369. doi:10.1111/ajad.12372
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1999). *Discovery of Grounded Theory* (New title ed.). Abingdon, United Kingdom: Routledge.
- Glijn, N. H. P., van der Linde, D., Ertekin, E., Van Burg, P. L. M., Grimbergen, Y. A., & Libourel, E. J. (2017). Is nitrous oxide really that joyful. *The Netherlands Journal of Medicine*, 75(7), 304-306.
- Jellinek (2016). *Voorlichting voor en door jongeren*. Geraadpleegd op 6 juni 2020, van <https://www.jellinek.nl/over-jellinek/organogram/preventie/voorlichting-voor-en-door-jongeren/>
- Keddie, S., Adams, A., Kelso, A. R., Turner, B., Schmierer, K., Gnanapavan, S., ... Noyce, A. J. (2018). No laughing matter: subacute degeneration of the spinal cord due to nitrous oxide inhalation. *Journal of Neurology*, 265(5), 1089-1095. doi:10.1007/s00415-018-8801-3
- Kloek, G. C., van Lenthe, F. J., van Nierop, P. W., Schrijvers, C. T., & Mackenbach, J. P. (2006). Stages of change for moderate-intensity physical activity in deprived neighborhoods. *Preventive Medicine*, 43(4), 325-331. doi:10.1016/j.ypmed.2006.05.003
- Kloosterman, R., & van Beuningen, J. (2015, November). Jongeren over sociale media. Geraadpleegd op 24 juni 2020, van <http://www.kidsenjongeren.nl/wp-content/uploads/2015/11/CBSjongerenoversocialemedia.pdf>
- Lechner, L., Kremers, S., Meertens, R., & Vries, H. de (2017). Determinanten van gedrag. In J. Brug, P. van Assema, & L. Lechner (Red.), *Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering* (9de editie, pp. 83-124). Assen, Nederland: Koninklijke Van Gorcum.
- Luijk, S. J., & Nijkamp, L. M. (2019). Recreatief lachgasgebruik en gezondheidsrisico's. *JGZ Tijdschrift Voor Jeugdgezondheidszorg*, 51(1), 2–7. doi:10.1007/s12452-018-00166-z
- Malmberg, M., Overbeek, G., Kleinjan, M., Vermulst, A., Monshouwer, K., Lammers, J., ... Engels, R. C. (2010). Effectiveness of the universal prevention program “Healthy School

- and Drugs”: Study protocol of a randomized clustered trial. *BioMed Central Public Health*, 10(1). doi:10.1186/1471-2458-10-541
- Monshouwer, K., Van der Pol, P., Drost, Y. C., & Van Laar, M. W. (2016). *Het Grote Uitgaansonderzoek 2016: Uitgaanspatronen, middelengebruik en preventieve maatregelen onder uitgaande jongeren en jongvolwassenen*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Moore, G. F., Rothwell, H., & Segrott, J. (2010). An exploratory study of the relationship between parental attitudes and behaviour and young people's consumption of alcohol. *Substance abuse treatment, prevention, and policy*, 5(1), 6. doi:10.1186/1747-597X-5-6
- Nabben, T., van der Pol, P., & Korf, D. J. (2017). *Roes met een luchtje: Gebruik, gebruikers en markt van lachgas*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Neuman, W.L. (2014). Measuring Social Life. In *Understanding Research* (pp. 112-141). Harlow, United Kingdom: Pearson Education, Inc.
- Prochaska, J. O., Redding, C. A., & Evers, K. E. (2015). The transtheoretical model and stages of change. In K. Glanz, B. K. Rimer, & K. Viswanath (Eds.), *Health behavior: Theory, research, and practice* (5de editie, pp. 125–148). San Francisco, United States: Jossey-Bass.
- Rijksoverheid. (2019, 9 december). *Blokhuis verbiedt lachgas door plaatsing onder Opiumwet*. Geraadpleegd op 6 juni 2020 van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/12/09/blokhuis-verbiedt-lachgas-door-plaatsing-onder-opiumwet>
- Rodríguez-Calvillo, J. A., Lana, A., Cueto, A., Markham, W. A., & López, M. L. (2011). Psychosocial factors associated with the prescription of generic drugs. *Health Policy*, 101(2), 178–184. doi:10.1016/j.healthpol.2010.10.015
- Sawyer, T.M., Stevenson, J.F. (2008). Perceived Parental and Peer Disapproval Toward Substances: Influences on Adolescent Decision-Making. *The Journal of Primary Prevention*, 29, 465–477. doi:10.1007/s10935-008-0156-6
- Silverman, D. (2015). *Interpreting Qualitative Data* (5de editie.). Thousand Oaks, Canada: SAGE Publications.
- Urberg, K. A., Luo, Q., Pilgrim, C., & Degirmencioglu, S. M. (2003). A two-stage model of peer influence in adolescent substance use: individual and relationship-specific differences in

- susceptibility to influence. *Addictive Behaviors*, 28(7), 1243–1256. doi:10.1016/s0306-4603(02)00256-3
- Van Amsterdam, J., Nabben, T., & van den Brink, W. (2015). Recreational nitrous oxide use: Prevalence and risks. *Regulatory Toxicology and Pharmacology*, 73(3), 790–796. doi:10.1016/j.yrtph.2015.10.017
- Van der Woude, A. (2019). Lachgas kan toch niet gevaarlijk zijn?. *Zorg+Welzijn*, 25(9-10), 40-42. doi:10.1007/s41185-019-0271-7
- Van Laar, M.W., Cruys, A. A. N., van Miltenburg, C. J. A., Strada, L., Ketelaars, A. P. M., Croes, E. A., ... Meijer, R. F. (2019). *Nationale Drug Monitor: Jaarbericht 2019*. Utrecht/Den Haag: Trimbos-instituut/WODC.
- Van Zwieten, M., & Willems, D. (2004). Waardering van kwalitatief onderzoek. *Huisarts en Wetenschap*, 47(13), 38–43. doi:10.1007/BF03083653
- Voogt, L., & van Pelt, H. (2019). Wat weet u van lachgas?. *Tandartspraktijk*, 40(7), 8–12. doi:10.1007/s12496-019-0091-0
- White, H. R., & Jackson, K. (2004). Social and Psychological Influences on Emerging Adult Drinking Behavior. *Alcohol Research & Health*, 28(4), 182–190.

Bijlage A: Vragenlijst

Hoi! Bedankt dat je de tijd neemt om deze vragenlijst in te vullen.

Deze vragenlijst is onderdeel van een scriptieonderzoek: 'Determinantenanalyse van Lachgasgebruik door Utrechtse Studenten' door bachelorstudenten van de Universiteit Utrecht. Wij doen onderzoek naar de factoren die Utrechtse studenten motiveren wel of geen lachgas te gebruiken.

Deze vragenlijst bestaat uit 16 vragen. Het invullen duurt ongeveer 5 tot 10 minuten. De vragenlijst bestaat uit een aantal meerkeuzevragen en open vragen en eindigt met een aantal stellingen.

Je kunt er zeker van zijn dat je antwoorden vertrouwelijk en anoniem blijven. De gegevens die we verzamelen aan de hand van de vragenlijst, worden gecodeerd opgeslagen. Alleen van de wij hebben toegang tot deze gegevens en zullen hier vertrouwelijk mee omgaan. De onderzoeksgegevens die gebruikt worden voor data-analyse binnen het onderzoek bevatten geen persoonsgegevens.

Indien je vragen hebt met betrekking tot het onderzoek kun je contact opnemen met ons:

t.ham@students.uu.nl en/of v.h.cup@students.uu.nl.

Als je deelneemt aan het onderzoek, stem je in met de volgende punten:

- Ik ben goed geïnformeerd over het doel en de werkwijze van het onderzoek.
- Mijn deelname aan het onderzoek is volledig vrijwillig.
- Ik kan op ieder moment stoppen met het onderzoek zonder dat dit nadelige gevolgen voor mij heeft.
- Ik heb het recht om mijn persoonsgegevens en verzamelde onderzoeksgegevens te allen tijde te laten verwijderen zonder hier een reden voor te hoeven geven.
- De onderzoeksgegevens worden anoniem geanalyseerd.

- Bij publicatie van de data wordt er zorgvuldig op gelet dat de gegevens niet tot individuele personen te herleiden zijn.
- Ik zal de vragenlijsten nauwkeurig en serieus invullen.
- Als ik niet akkoord ga met bovenstaande informatie, worden mijn (persoonlijke) gegevens verwijderd.

Ik heb bovenstaande punten goed gelezen en ga hiermee akkoord.

Vraag 1: Ik bevestig hierbij dat ik op dit moment studeer aan een HBO of Universiteit in Utrecht.

- Ja
- Nee

Vraag 2: Was je voordat je deze vragenlijst opende bekend met het fenomeen recreatief lachgas gebruik?

- Ja, ik weet precies wat dit betekent
- Ja, ik weet ongeveer wat dit betekent
- Nee, ik heb geen idee

Vraag 3: Hoe kom je aan jouw informatie over lachgas? (meerdere antwoorden mogelijk).

- Via internet
- Via verhalen van anderen
- Ik heb voorlichting gehad
- Eigen ervaringen
- Sociale media
- Folders/brochures
- Anders, namelijk:

Vraag 4: Heb jij sinds januari 2019 lachgas gebruikt? (Hiermee wordt bedoeld op de keren dat je gebruikt en niet de hoeveelheid ballonnen)

- Nee, ik heb dit nooit gedaan

- Nee, maar ik heb dit wel voor januari 2019 gedaan
- Ja, ik heb dit 1 keer gedaan
- Ja, ik heb dit 2-5 keer gedaan
- Ja, ik heb dit 6-10 keer gedaan
- Ja, ik heb dit 11-20 keer gedaan
- Ja, ik heb dit meer dan 20 keer gedaan

Vraag 5: Als je ooit in je leven lachgas hebt gebruikt. Wat is/zijn de reden(en) voor jou om lachgas te gebruiken?

Open vraag

Vraag 6: Als je nooit in je leven lachgas hebt gebruikt. Wat is/zijn de reden(en) voor jou om geen lachgas te gebruiken?

Open vraag

Vraag 7: Heb je weleens geprobeerd te stoppen met het gebruiken van lachgas?

- Ja, ik ben gestopt
- Ja, maar het is niet gelukt
- Ik ben niet volledig gestopt, maar heb mijn gebruik aanzienlijk verminderd
- Nee, maar ik zou het wel willen
- Nee, niet geprobeerd
- N.v.t - ik heb nooit lachgas gebruikt

Vraag 8: Mijn persoonlijke ervaringen met het gebruiken van lachgas zijn tot nu toe...

- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Wisselend
- N.v.t - ik heb nooit lachgas gebruikt

Vraag 9. Geef toelichting op je antwoord bij vraag 8. Kun je één of meerdere voorbeelden geven van je persoonlijke ervaring met het gebruiken van lachgas? (Als je nooit hebt gebruikt, vul je in: n.v.t)

Vraag 10: Heeft het gebruiken van lachgas risico's?

- Ja; dat zijn namelijk:
- Nee.

Vraag 11: De ervaringen van mijn vrienden met het gebruiken van lachgas zijn tot nu toe...

- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Wisselend
- N.v.t

Vraag 12: Wat vinden jouw vrienden en familie van jouw keuze om wel/geen lachgas te gebruiken?

- Ik gebruik lachgas en mijn vrienden en familie vinden dat:.....
- Ik gebruik geen lachgas en mijn vrienden en familie vinden dat:.....

Vraag 13: Ik heb wel eens druk ervaren (impliciet of expliciet) van vrienden om lachgas te gebruiken!

- Helemaal mee eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 14: Als ik geen lachgas wil gebruiken kan ik daar 'nee' tegen zeggen, ook wanneer ik (lichte) druk ervaar!

- Helemaal mee eens

- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 15: Ook als ik verdovende middelen, zoals alcohol, op heb, ben ik in staat om lachgas te weigeren als ik het niet wil gebruiken.

- Helemaal mee eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal mee oneens

Vraag 16: Als ik lachgas wil gebruiken, weet ik hoe ik daar aan moet komen!

- Helemaal mee eens
- Eens
- Neutraal
- Oneens
- Helemaal mee oneens

Voor ons onderzoek willen wij ook interviews afnemen. Zouden wij jou mogen benaderen voor een interview over jouw overwegingen om wel of geen lachgas te gebruiken en jouw ervaringen met recreatief lachgas gebruik. Vanwege de corona maatregelen zullen wij deze interviews via Microsoft teams of telefonisch afnemen. Net als deze vragenlijst zullen de interviews geanonimiseerd worden en vertrouwelijk worden behandeld.

Onder de studenten die hun telefoonnummer achterlaten verloten wij het volgende boek:
'Drugs voor junkies en dummies' van Filemon Wesselink.

Mogen wij jou benaderen voor een interview; vul dan hier je telefoonnummer in:

.....

Als je je telefoonnummer invult, ga je akkoord met dat wij jou mogen bellen voor een interview. Hier wordt een geluidsopname van gemaakt, zodat de data later anoniem geanalyseerd kan worden. Wij zullen jouw telefoonnummer na het afronden van het onderzoek verwijderen.

Bedankt voor het invullen van deze vragenlijst.

We hopen binnenkort contact met je op te nemen!

... ([...](#)) en Vera Cup ([...](#))

Bijlage B: Topiclijsten semi-structured interviews per subgroep

1. Opening interview (voor elke subgroep hetzelfde):

Dit interview wordt gehouden om een beeld te krijgen van hoe Utrechtse studenten denken over lachgas - wat is hun gedragsintentie om dit wel of niet te gebruiken? Wat is hun risico perceptie? En hoeveel weten ze eigenlijk over het product?

In dit interview dient er gefocust te worden op de volgende sensitising concepts:

- Attitude
- Sociale omgeving
- Eigen-effectiviteit
- Risico-perceptie
- Algemene kennis over lachgas

Vooraf aan het interview wordt er even gekletst over hoe het gaat in deze tijden van corona. Hiermee wordt de respondent op zijn of haar gemak gesteld. Hierna start het interview.

Opening van het interview:

- Introduceren van interviewer (en co-interviewer).
- Uitleggen waar het onderzoek over gaat.
- Benadrukken dat alles wat de respondent denkt, hij ook kan zeggen - niks is fout.
- Betrouwbaarheid bespreken (laat ze informed consent tekenen).
 - Namen worden geanonimiseerd
- Laten weten dat ze achteraf altijd informatie kunnen terugnemen.
- Vraag of ze nog vragen hebben.

2. Gebruikers

Vragen	Genoemd?
Vraag 1: Kun je uitleggen wat lachgas is en hoe je het moet gebruiken? (eigen-effectiviteit)	

<p>Vraag 2: Je gaf op de vragenlijst aan lachgas te gebruiken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat voor situatie doe je dat? - Wat voor gezelschap doe je dit mee? - Hoe vaak doe je dit? - Hoe oud was je toen je het de eerste keer deed? - Wanneer heb je voor het laatst lachgas gebruikt? - Doe je dit wel eens in combinatie met andere middelen? (alcohol?) - Heb je weleens lachgas in het verkeer gebruikt? 	
<p>Vraag 3: Wat zijn de redenen voor jou om te gebruiken? (attitude)</p>	
<p>Vraag 4: Hoe is het? Hoe voelt het? (attitude) (doorvragen wanneer bij eerdere vragen al genoemd)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Was het zoals je het vooraf verwacht had? - Ervaar je ook ongewenste effecten wanneer je gebruikt? 	
<p>Vraag 5: Heb je wel eens geprobeerd te stoppen met het gebruiken van lachgas? (eigen-effectiviteit)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom? - Hoe ging dit? - Waarom lukte het niet? 	
<p>Vraag 6: Heeft lachgas risico's?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gezondheidsrisico's? - Werkt lachgas verslavend? - Hoelang houden de effecten aan? 	
<p>Vraag 7: Gebruiken je vrienden of mensen uit je directe omgeving (familie) ook lachgas?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vind je daarvan? 	

<p>Vraag 8: Wat vindt jouw sociale omgeving van jouw lachgasgebruik en lachgasgebruik in het algemeen? (sociale omgeving)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders (weten ze ervan) - Vrienden - Hoe reageren de mensen in je omgeving erop en waarom reageren zij op deze manier? - Komt hun reactie voort uit het feit dat zij zelf ook/juist niet gebruiken? 	
<p>Vraag 9: Wat voor invloed heeft hun mening op jouw gebruik? (sociale omgeving + eigen-effectiviteit)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zou jij een keuze die jij gemaakt hebt, veranderen omdat jouw sociale omgeving een andere keuze maakt? - Waarom laat jij je wel/niet door hen beïnvloeden? 	
<p>Vraag 10: Hoe heeft jouw houding ten aanzien van lachgas invloed op jouw omgeving? (attitude + sociale omgeving)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op het gebruik van je vrienden? - Op de houding van je sociale omgeving? 	
<p>Vraag 11: <u>De overheid wil lachgas gaan verbieden.</u> Zou een verbod op lachgas, jou weerhouden het te gebruiken? (sociale omgeving)</p>	
<p>Vraag 12: Welke kennis denk jij dat belangrijk is om te hebben voordat iemand lachgas gebruikt? (attitude)</p>	
<p>Vraag 13: Denk jij dat jij je voldoende bewust bent geweest van de risico's en het gebruik van lachgas bij het maken van jouw keuze om wel/niet te gebruiken?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Denk je dat andere jongeren zich voldoende bewust zijn? - Wat zou volgens jou kunnen helpen bewustwording te vergroten? - Wat voor informatie zou jij behoefte aan hebben? - Op welke manier kan dit het beste aan jou gecommuniceerd worden? 	

3. Ex-gebruikers

Vragen	Genoemd?
Vraag 1: Kun je uitleggen wat lachgas is en hoe je het moet gebruiken? (eigen-effectiviteit)	
Vraag 2: Je gaf op de vragenlijst aan weleens lachgas gebruikt te hebben. <ul style="list-style-type: none"> - Wat voor situatie deed je dat? - Wat voor gezelschap deed je dit mee? - Hoe vaak deed je dit? - Hoe oud was je toen je het de eerste keer deed? - Wanneer heb je voor het laatst lachgas gebruikt? - Heb je weleens lachgas in het verkeer gebruikt? 	
Vraag 3: Wat waren de redenen voor jou om te gebruiken? (attitude)	
Vraag 4: Hoe was het? Hoe voelde het? (attitude) (doorvragen wanneer bij eerdere vragen al genoemd) <ul style="list-style-type: none"> - Was het zoals je het vooraf verwachtte? - Ervaarde je ook ongewenste effecten wanneer je gebruikte? 	
Vraag 5: Wat waren voor jou de redenen om te stoppen met gebruiken? (attitude) <ul style="list-style-type: none"> - Hoe ging dit stoppen? (Makkelijk of moeilijk?) (eigen-effectiviteit) - Wat hielp je hierbij? (sociale omgeving) - Wat stond je in de weg? (sociale omgeving) 	
Vraag 6: Heeft lachgas risico's? <ul style="list-style-type: none"> - Gezondheidsrisico's? - Werkt lachgas verslavend? - Hoelang houden de effecten aan? 	
Vraag 7: Gebruiken je vrienden of mensen uit je directe omgeving (familie) ook lachgas? <ul style="list-style-type: none"> - Wat vind je daarvan? 	

<p>Vraag 8: Wat vond jouw sociale omgeving van jouw lachgasgebruik en wat vinden ze van lachgasgebruik in het algemeen? (sociale omgeving)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders (weten ze ervan) - Vrienden - Hoe reageren de mensen in je omgeving erop en waarom reageren zij op deze manier? - Komt hun reactie voort uit het feit dat zij zelf ook/juist niet gebruiken? 	
<p>Vraag 9: Wat vindt jouw omgeving ervan dat je bent gestopt met het gebruiken van lachgas?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders? - Vrienden? - Hoe komt het dat zij zo reageren? 	
<p>Vraag 10: Wat voor invloed had hun mening op jouw gebruik en op jouw keuze om te stoppen? (sociale omgeving + eigen-effectiviteit)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zou jij een keuze die jij gemaakt hebt, veranderen omdat jouw sociale omgeving een andere keuze maakt? - Waarom laat jij je wel/niet door hen beïnvloeden? 	
<p>Vraag 11: Hoe heeft jouw houding ten aanzien van lachgas invloed op jouw omgeving? (attitude + sociale omgeving)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op het gebruik van je vrienden? - Op de houding van je sociale omgeving? 	
<p>Vraag 12: <u>De overheid wil lachgas gaan verbieden.</u> Zou een verbod op lachgas, jou weerhouden het te gebruiken? (sociale omgeving)</p>	
<p>Vraag 13: Welke kennis denk jij dat belangrijk is om te hebben voordat iemand lachgas gebruikt? (attitude)</p>	
<p>Vraag 14: Denk jij dat jij je voldoende bewust bent geweest van de risico's en het gebruik van lachgas bij het maken van jouw keuze om wel/niet te gebruiken?</p>	

<ul style="list-style-type: none"> - Denk je dat andere jongeren zich voldoende bewust zijn? - Wat zou volgens jou kunnen helpen bewustwording te vergroten? - Wat voor informatie zou jij behoefte aan hebben? - Op welke manier kan dit het beste aan jou gecommuniceerd worden? 	
--	--

4. Niet-gebruikers

Vragen	Genoemd?
<p>Vraag 1: Kun je uitleggen wat lachgas is en hoe je het moet gebruiken? (eigen-effectiviteit)</p>	
<p>Vraag 2: Je gaf op de vragenlijst aan geen lachgas te hebben gebruikt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom niet? (attitude) - Hoe komt het dat je niet in de gelegenheid was <ul style="list-style-type: none"> - (misschien antwoord met vrienden - later vragen of ze echt niemand kennen die het heeft gedaan en doorvragen naar mening over die persoon) 	
<p>Vraag 3: Zou je ervoor open staan om het in de toekomst eens te proberen? (attitude)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zo ja: waarom? - Wat houdt je tegen om het niet nu te doen? - Wat zou je kunnen overhalen? - Zo ja: in wat voor situatie zou je dat dan wel doen? En in wat voor situatie niet? - Zo niet: waarom niet? 	
<p>Vraag 4: Hoe zeker ben je van dit standpunt? (eigen-effectiviteit)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zou jouw standpunt eventueel kunnen veranderen? - Zou je net zo goed nee kunnen zeggen na een paar biertjes? - Zouden jouw vrienden je kunnen overhalen om lachgas te gebruiken? 	

<p>Vraag 5: Heeft lachgas risico's?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gezondheidsrisico's? - Werkt lachgas verslavend? - Hoelang houden de effecten aan? 	
<p>Vraag 7: Gebruiken je vrienden of mensen uit je directe omgeving (familie) lachgas?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vind je daarvan? 	
<p>Vraag 8: Wat vindt jouw sociale omgeving van lachgasgebruik in het algemeen? (sociale omgeving)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders (weten ze ervan) - Vrienden - Hoe reageren de mensen in je omgeving erop en waarom reageren zij op deze manier? - Komt hun reactie voort uit het feit dat zij zelf ook/juist niet gebruiken? 	
<p>Vraag 9: Wat voor invloed heeft hun mening op jouw keuze om wel of niet te gebruiken (zowel nu als in de toekomst)? (attitude + sociale omgeving + eigen-effectiviteit)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zou jij een keuze die jij gemaakt hebt, veranderen omdat jouw sociale omgeving een andere keuze maakt? - Waarom laat jij je wel/niet door hen beïnvloeden? 	
<p>Vraag 10: Hoe heeft jouw houding ten aanzien van lachgas invloed op jouw omgeving? (attitude + sociale omgeving)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Op het gebruik van je vrienden? - Op de houding van je sociale omgeving? 	
<p>Vraag 11: <u>De overheid wil lachgas gaan verbieden.</u> Zou een verbod op lachgas, jou weerhouden het te gebruiken? (sociale omgeving)</p>	
<p>Vraag 12: Welke kennis denk jij dat belangrijk is om te hebben voordat iemand</p>	

lachgas gebruikt? (attitude)	
<p>Vraag 13: Denk jij dat jij je voldoende bewust bent geweest van de risico's en het gebruik van lachgas bij het maken van jouw keuze om wel/niet te gebruiken?</p> <ul style="list-style-type: none">- Denk je dat andere jongeren zich voldoende bewust zijn?- Wat zou volgens jou kunnen helpen bewustwording te vergroten?- Wat voor informatie zou jij behoefte aan hebben?- Op welke manier kan dit het beste aan jou gecommuniceerd worden?	